

що ще залишаються категорії осіб, які можуть потребувати рівноправного захисту.

Не зважаючи на останнє, в цілому, сучасний стан надання безоплатної правової допомоги в Україні, на нашу думку, є досить прийнятним: громадяни за останній час все більше дізнаються та звертаються за правовою допомогою щоб реалізувати свої конституційні права.

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.

2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про%20безоплатну%20правову%20допомогу>.

3. Форманюк В.І. Надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні / В.І. Форманюк // Наук.вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. - 2014. - №29. - С. 32-34.

4. Закон України «про безоплатну правову допомогу». Науково-практичний коментар. [текст] ./ За заг. ред. Оніщука М. В. – К. : КП-Сервіс, 2012. – 100 с.

Книш Софія В'ячеславівна

студентка

Науковий керівник –

Наливайко Лариса Романівна,

професор кафедри загальноправових

дисциплін юридичного факультету

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений юрист України

ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ

В статті 59 Конституції України закріплено право кожного на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [1]. Відповідно до Рішення Конституційного Суду № 23-рп/2009 від 30.09.2009 «Право, зазначене у статті 59, охоплює по-

няття «кожен», тобто всім без винятку особам - громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, які перебувають на території України може бути надана правова допомога. Здійснення права на правову допомогу засноване на дотриманні принципу рівності всіх перед законом та відсутності дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками»[2]. Правова допомога та її форми, як комплексне багатоаспектне явище включає: консультації, роз'яснення, складення позовів і звернень, довідок, заяв, скарг, здійснення представництва, зокрема в судах та інших державних органах, захист від обвинувачення тощо. Вибір форми надання правової допомоги залежить від волі особи, яка бажає її отримати.

Безоплатну правову допомогу надають органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи приватного права, спеціалізовані установи, місцеві центри з надання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги громадянам України, іноземцям, особам без громадянства, в тому числі біженцям, які перебувають під юрисдикцією України, за рахунок коштів державного або місцевого бюджетів [3]. Держава діє в інтересах суспільства для забезпечення реалізації прав громадянами, захисту їх свобод, підвищення правосвідомості та заради доступу до правосуддя, надаючи громадянам безоплатну правову допомогу.

Нині тисячі людей з незахищених та малозабезпечених сімей, ветерани війни, діти-сироти, особи реабілітовані відповідно до законодавства України, особи щодо яких суд розглядає справу про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку, особи щодо яких суд розглядає справу про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, особи на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» [6] та інші мають право на звернення до центрів безоплатної первинної правової допомоги, а деякі категорії громадян до центрів безоплатної вторинної правової допомоги, раніше таке право було забезпечене на недостатньому рівні.

На базі університетів юридичної спрямованості, створюються юридичні клініки з надання правової допомоги, куди кожен має право

звернутися за юридичною консультацією. До процесу надання допомоги в юридичних клініках залучають студентів, що надає їм можливість застосовувати теоретичні навички на практиці та сприяє підвищенню правосвідомості, добросовісності та справедливості. Для захисту прав громадян урядом України впроваджено соціальний проект «Систему безоплатної правової допомоги». Процедура надання безоплатної допомоги зазначена у Законі «Про безоплатну правову допомогу» [7], а окремі положення щодо цього питання тлумачить Міністерство Юстиції як центральний орган виконавчої влади.

Щоденно пересічним громадянам доводиться зустрічатися з проблемами, які потребують знання законів для вирішення їх у правовий спосіб. З боку держави діє достатній рівень забезпечення надання допомоги, який продовжує удосконалюватися, але проблеми з реалізацією своїх прав та свобод наявні у громадян, здебільшого через брак коштів, стрімку зміну законодавства, недостатній рівень правосвідомості, а також, необізнаність про існування безоплатних центрів правової допомоги. Нині правосвідомість суспільства знаходиться у процесі розвитку, для підвищення обізнаності громадян здійснюється інформування населення про центри з надання безоплатної правової допомоги та юридичні клініки на базі університетів, а також залучення до користування послугами безоплатних юристів. Держава створює умови для співпраці з населенням для побудови громадянського суспільства та демонструє позитивний розвиток в зазначеному векторі.

Можна зробити висновок, що досвід стрімкого розвитку безоплатної правової допомоги в Україні демонструє напрацювання позитивного кейсу та, інтегруючи міжнародний досвід, у тому числі країн ЄС, може дійти до вищого рівня забезпечення безоплатної правової допомоги, а також створювати більшу кількість центрів та бюро, не забуваючи при цьому, забезпечувати вищу якість захисту прав та свобод людей.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02 червня 2016 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 28. Ст. 532).

2. Рішення Конституційного Суду № 23-рп/2009 від 30.09.2009. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>.

3. Про безоплатну правову допомогу: Закон України із змінами № 2475-VIII від 03.07.2018. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 51, ст.577. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

4. Про оголошення в Україні 2018 року Роком реалізації правопросвітницького проекту «Я маю право!» : Указ Президента України від 14.11.2017р. № 361/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3612017-22974>

5. <https://minjust.gov.ua/> - Офіційний сайт Міністерства Юстиції.

6. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2012, № 16, ст.146. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.

7. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011

№ 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 51, ст.577. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

Коношко А.В.

студентка магістратури

Науковий керівник –

Наливайко Лариса Романівна,

*професор кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету*

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,*

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений юрист України

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА: ПОГЛЯД НА ФІНАНСОВУ СКЛАДОВУ

Довготривала, всеохоплююча криза в Україні стала настільки перманентною, що здається, нібито це нормальна, здорова ситуація в нашій країні. Ряд несприятливих процесів, таких як ряд криз, деградація суспільства, розлад соціальної системи, відсутність національної ідеї, чітко зладжених рухів політичних сил, стабільності у суспільстві, низький рівень життя тощо підриває платоспроможність громадян не тільки у побутових сферах, у необхідності купівлі продуктів харчування, меблів, предметів загального вжитку, сплати платежів за комунальні послуги, а тим паче у можливості отримання кваліфікаційної правової допомоги.

Серед пересічних громадян існує загальна думка, що ринок праці «юридичних послуг» переповнений на десятки років у майбутнє. Але, така думка є хибна. Якщо кожен громадян буде користуватися